

KYLMÄNKUKAT

On vapunaatto. Metrinpaksuiset kinokset ovat huvenneet silmissä. Sulaneet pihalle joka keväiseksi lammikoksi. Syvintä kohtaa on vältettävä, sillä siinä hörppäävät saappaanvarret vettä.

”Lätäköissä ei saa litsutella”, sanoo äiti. Sellaisesta saa lapsihalvauksen, kuten naapurikylän poika.

- Lähetääks kattomaa kylmäkukkia? Minua pari vuotta vanhempi Ritu-sisareni touhottaa.
- Joo! Heti! Kysytään äitiltä! Tätä olen odottanut.
- Pyytetää Auli mukaa! Ritu vetää jo kumisaappaita jalkaansa.

Saamme lähteä. Äiti muistuttaa, että kylmäkukat ovat oikeasti kangasvuokkoja. Ne ovat rauhoitettuja eikä niitä saa poimia. Nuttu on pantava päälle ja myssy päähän, vaikka auringossa onkin lämmintä.

Auli tulee mielellään mukaamme. Kolmisin ohitamme kylän yhteisin maakellarin. Sivuumme isojen poikien kyhäämän keinun. Se on niin suuri, että lankulle sopii vaikka viisi molempiin päihin.

Mahanpohjassa viiltää, vaikka keinu ei edes liiku.

Saavumme vanhalle tielle ja jatkamme sitä kanavalle, josta uusi maantie alkaa. Kanavaa myöten Antti-laiva hinaa ison hinaajan jättämät tukkiniput Myllylampeen purettaviksi. Kun iso hinaaja töötöttää lähestyessään Lapatonnientä, niin me lapset kirmaamme rantaan.

Kanava on vielä jäässä. Kiipeämme sen puolen metrin korkuiselle kaiteelle ja yritämme tasapainotella käsivarret sivuilla ojossa sillalle, josta alkavat korkeat kaiteet. En putoa kuin kerran.

Syljeksimme sillalta kanavan jäälle. Kotona ei saa syljeskellä. Eikä viheltää. ”Piru nauraa, kun piika viheltää”, toruu äiti.

- Isäkkä on syntynyt tuossa. Ritu osoittaa punaista kanavanvarsimökkiä uuden ja vanhan tien välissä. Vanha silta on purettu.
- Joo, ja Eeti-täti, tiedän minä.

Mökki tuntuu tyhjältä, vaikka siinä asutaankin. Ei ketään pihalla. Kanavan vesi on aina kylmää. Siinä isä oppi uimaan. Sukelsi ja löi päänä kiveen, että valui verta. Pienessä mökissä asuivat Anna-Mari ja Alpertti, isän vanhemmat. Anna-Mari, hyvä ja kiltti ihminen kuoli ja Alpertti nai levan.

Väkäleukaisen vanhanpiian, joka on niin nuuka, ettei Alpertti saa syödä muuta kuin suolaläskiä ja perunoita. Muuttivat Punteroon, toiseen kylään.

Etsin pihalta koivua, johon isä oli pienenä tehnyt viillon kerätäkseen mahlaa. Mutta lahtarit olivat kaataneet mahlatiinun. Olivat etsineet Alperttia, punakaartilasta, joka oli piiloutunut mökinlattian alle.

- Onko Alpertti Laurikainen kotona? Valkoiset olivat rynnänneet pyssyt ojossa tupaan.
- Ei oo näkyne. Eljas, Alperin kaupungissa asuva veli oli käymässä. Oli vetäissyt räsymaton lattialuukun päälle. Nostanut kiikkutuoliin matonpätkälle ja siinä itseään verkkaisesti keinutteli silkkipaidassaan solmio kaulassa.
- Tiedättekö, missä Laurikainen piileskelee? Pyssymiehet löivät kiväärinperillä lattiaan.
- En mie tiijä, mutta jos löytätte, niin kertokaapa miullekkii. Eljas puhdisti kaikessa rauhassa kynsiään. Keinutuoli ja lattialankut natisivat.
- Kyllä me Laurikaisen löydämme. Punikin suojeleminen on rangaistava teko. Eeti- täti,

isän sisko tutisee pelosta. Hän on kymmenen vanha. Ollut vanhan sillan korvassa vahdissa ja saanut kuulla, että kaikki punikkien puolella olevat ammutaan. Lapsetkin. Valkoiset poistuvat tuvasta ovia paiskoen. Pihalla täräyttävät pyssyillään ilmaan. Tämän olen kuullut Eeti-tätiltä ja isältä monta kertaa. Ja sen, miten Anna-Mari vei Alpertille ruokaa vankileirille piikkilanka-aidan raosta. Ja miten Alpertti kakkasi verta kotiin päästyään.

En löydä koivua. Mahla on hyvää.

Jatkamme vanhaa tietä kohti Kärmenientä. Niemenokassa asuvat Tuure ja Maiju. Tuuren äiti oli lukenut kirouksen Suokon ison talon päälle, kun väittivät, että punikit olivat tappaneet niiden lehmät, vaikka eivät olleetkaan. ”Koska meidän miehet on syyttöminä tapettu, niin Suokon talosta saa jokainen mies väkivaltaisen kuoleman”, kuului Kärmeniemen noidan kirous. Pojat ja vävyt kuolivat. Eeti-täti tiesi.

Aurinko helottaa. Poimimme tienviereltä edellisen kesän puolukoita. Makeita. Ritu söhii kanervikossa kepillään ja etsii käärmeitä. Minä pelkään käärmeitä. Kaivelemme puroja, vaikka äiti on kieltänyt, koska saappaat kuluvat rikki. Ruunankusen puron lorina kuuluu jo. Sen vesi on keltaista kuin hevosen pissaa. Kotona ei saa sanoa rumia sanoja. Vatsassa alkaa kiemurrella. Sekä odotan että jännitän. Astumme vanhalta maantieltä ja jatkamme kohti hiekkarinnettä. Saappaat juuttuvat varjopaikoissa karheaan lumeen. Puikkelehdimme pälvettä pälvelle. Entä jos kylmänkukat ovat paleltuneet? Hävinneet talven aikana?

Pysähdyn kuin salamaniskusta. Hengitykseni salpaantuu! Siinä! Kylmänkukka kohoaa hohtavan valkoisena kruununa kohti aurinkoa. Sen kultainen sisus hehkuu. Kyykistyn. Ojennan käteni ja kosketan varoen. Otan kämmeniä väliin. Untuvanpehmeä kuin kissanpentu. ”Mite sie voit olla tuollane?” Painan korvani lähelle, mutta kukka vaikenee. Hymyilee ja on. Kuin viestisi jostakin. Että on muuta. Päästää pois hetkeksi. On kuin portti muuhun. Toisenlaiseen. Haluan jäädä hetkeksi sen kanssa yksin, ennen kuin huudan toisille.

- Tulkaa tänne! Oon löytänyt! Ritu huutaa, että metsä raikaa.

- Miekii löysin. Ihailimme kylmänkukkaa hartaina kuin kirkonpenkillä. Sanansaattajia. Monta nuppua odottaa avautumista.

Iloisina juoksemme kohti uimarantaa, josta jäät ovat jo lähteneet.

- Heitetää talviturkki! Ritun ehdotus. Riisumme vaatteet ja pulahdamme jääkylmään veteen.

- Hui, mite kylmää! Ei kerrota kotona! Äkkiä ylös ja vaatteet päälle. Kotiin kertomaan, että olemme löytäneet kylmänkukkaa sieltä Kärmeniemen kankaalta.

Chaitanya Saksberg